

Недержавні організації на ринку соціальних послуг: фінансові, інституційні, законодавчі аспекти

Матеріали презентації до круглого столу

Київ, 23 лютого 2007 р.

Сприяння реформі соціальних послуг в Україні
Facilitating Reform of Social Services in Ukraine

Чинники, що не сприяють доступу НПО на ринок соціальних послуг

- Рамковий характер Закону “Про соціальні послуги”, його неузгодженість із законодавством про НПО
- Відсутність конкурентних умов для роботи на ринку соціальних послуг (пільгові умови діяльності організацій і підприємств інвалідів, УТОГ/УТОС тощо)
- Непрозорість конкурсного фінансування соціальних послуг
- Неуніфікованість законодавства, яке регулює діяльність НПО – ГО, БФ, РО
- Слабка кадрова та фінансова спроможність НПО
- Недосконалість стимулів для благодійної підтримки НПО

Відмінності в регулюванні БФ і ГО

	Закон «Про об'єднання громадян»	Закон «Про благодійництво та благодійні організації»
Для кого	Члени організації	Суспільство або окремі категорії осіб
Зарубіжні “аналоги”	Організації взаємної користі	Організації суспільної користі
Засновники	Фізичні особи	Фізичні і юридичні особи
Строки реєстрації	3 - 30 днів	2 місяці
Реєстр	ЄДРПО, реєстру ГО фактично не існує	Реєстр благодійних організацій
Ліміт видатків на утримання	-	20%
Право створювати підприємства	+	-
Санкції	Попередження, штраф, зупинення діяльності, розпуск	Законодавчо не визначено

Регламентация діяльності НПО: Україна та країни Східної Європи

- За ознакою **мети** виділяються два типи НУО – **приватного** (взаємного) інтересу та **суспільно корисні НУО**.
- Пільги в оподаткуванні поширюються, як правило, на діяльність суспільно-корисних НУО.
- НУО-ПСП можуть створювати як фізичні, так і юридичні особи
- Види суспільно-корисної діяльності вказуються при реєстрації.
- Закон визначає вичерпний перелік видів суспільно-корисної діяльності.
- НУО суспільної користі витрачає кошти лише на суспільно-корисну діяльність
- Чіткі механізми прозорості, контролю, підзвітності, відповідальності
- У разі виявлення зловживань керівництва НУО-ПСП, фактів нецільового використання коштів тощо керівнику (організації) забороняється здійснювати діяльність у сфері соціальних послуг (на певний час)
- За Законом “Про об’єднання громадян” всі ГО фактично є організаціями взаємного інтересу.
- БО – організації суспільного інтересу не мають будь-яких додаткових податкових пільг
- ГО не можуть засновуватись юридичними особами
- Види діяльності при реєстрації не вказуються.
- Закон не визначає види суспільно-корисної діяльності
- НУО може витратити кошти не лише на соціальні послуги, але і на будь-які інші види діяльності, вказані у Статуті
- Контроль як такий відсутній взагалі
- Чи не єдина санкція, яка може застосовуватись НУО – зупинення/припинення діяльності або позбавлення коду неприбутковості.

Системи оподаткування НПО в Україні та країнах Східної Європи

	Україна	Країни Східної Європи (в Болгарії, Польщі, Румунії, Словаччині, Угорщині, Чехії)
Податок на прибуток (дохід)	Неприбутковий статус	Неприбутковий статус
ПДВ	<ul style="list-style-type: none"> •Звільнено від ПДВ благодійну допомогу, отриману всіма видами НПО •Звільнено від ПДВ деякі операції, незалежно від того, чи вони здійснені НДО чи комерційними організаціями (поставки товарів спеціального призначення для інвалідів, поставки послуг з утримання осіб у будинках для престарілих та інвалідів, харчування та облаштування на нічліг осіб, які не мають житла) 	<ul style="list-style-type: none"> •Звільнення від сплати ПДВ на усі вихідні операції. При цьому вони не звільняються від сплати ПДВ на вхідні операції. •Нульова ставка податку як на вихідні, так і на вхідні операції •Скорочена ставка на певний перелік операцій
Податкові стимули для меценатства <ul style="list-style-type: none"> •для юридичних осіб •для фізичних осіб 	<ul style="list-style-type: none"> •5% (зменшення оподаткованого доходу) •5% (податковий кредит) 	<ul style="list-style-type: none"> •2-20% (зменш. оподатк. доходу) •0-30% (як податк. кредит так і зменшення оподатков. доходу)
Податки та нарахування на зарплату	Жодних пільг	Жодних пільг

Недосконалість Закону “Про соціальні послуги”

- Рамковий і відсильний характер Закону, непридатність для прямого застосування
- Відсутність переліку соціальних послуг і “розмитість” самого поняття соціальних послуг
- Закон не узгоджується з актами, які регламентують діяльність НУО (Закон “Про об’єднання громадян”, Закон “Про благодійництво...”)
- Проблема неврегульованості процедури і порядку ліцензування професійної діяльності у сфері надання соціальних послуг
- Неконкретизованість вимог до осіб, які надають соціальні послуги
- Питання якості послуг, контролю за наданням послуг, і відповідальності за порушення Закон не врегульовує взагалі
- Нерівні умови для постачальників послуг (для недержавного сектору передбачено ліцензування, для державного і комунального – не передбачено)

Нерівні “правила гри” на ринку соціальних послуг

- **Пряме фінансування окремих організацій з Державного бюджету**

Приклади: ГО інвалідів – 27110 тис грн. (2006 р.), ГО ветеранів – 2768 тис. грн. (2006 р.), ГО чорнобильців – 1 млн. грн. (2006 р.), ГО “Сузір'я” – 11500 тис. грн. (2006 р.), дитячі ГО – 600 тис. грн., фізкультурно-спортивні організації – 10450 тис. грн., “Конфедерація громадських організацій інвалідів України” – 6000 тис. грн.

- **Непрозорість конкурсів на залучення бюджетних коштів для фінансування соціальних послуг (Постанова КМУ від 29.04.2004 № 559)**

- **Додаткові податкові пільги окремим НПО**

(організації інвалідів: звільнення від ПДВ, внески до ПФ – 4% (інші – 32%), внески до ФСНВПЗ – в 2 р. менші за інших, ФЗ – 0% (інші – 1,6%), ФСТВП – 0,7% (інші – 2,9%)

- **Різні вимоги до БФ, ГО, РО**

- **Необґрунтованість критеріїв звільнення ГО від податку на прибуток**

(звільняється від оподаткування лише екологічна, оздоровча, аматорська, спортивна, культурна, освітня і наукова діяльність)

Непрозорість конкурсів на залучення бюджетних коштів для фінансування соціальних послуг

- Відсутність чітких критеріїв оцінки конкурсних пропозицій
- Невизначеність порядку оприлюднення рішення про проведення конкурсу та результатів конкурсу (п. 2 Правил організації та проведення конкурсу – “рішення підлягає оприлюдненню в ЗМІ”)
- Непрозорість процедури розгляду конкурсних пропозицій
- Відсутність переліку підстав, за яких результати конкурсу можуть бути визнані недійсними, а відтак – неможливість оскарження результатів конкурсу
- Закритий характер конкурсів, відсутність контролю за його проведенням (включення представників НУО до конкурсних комісій не є обов'язковим, заявник не має можливості подати додаткові пояснення, документи тощо)

Заохочення фінансової підтримки НПО в країнах Східної Європи

- 1% Закон

- Дозволяє спрямовувати 1% від податку на прибуток на потреби НДО (започатковано в Угорщині у 1996р.).
- Пізніше цей підхід застосували Словаччина у 2001 р., Литва у 2002 р. та Польща й Румунія у 2003 р.
- В усіх цих країнах (крім Словаччини) дію Закону поширено також на фізичних осіб

	Без меценатства	Зменшення оподаткованого прибутку	1% Закон
Прибуток	100,00	100,00	100,00
Чистий прибуток	75,00	$100 - (5 + 23,75) = \mathbf{71,25}$	75,00
До бюджету	25,00	$(100 - 5) * 0,25 = \mathbf{23,75}$	$5 - 25 * 0,01 = \mathbf{24,75}$
Підтримка НДО	0,00	5,00	$25 * 0,01 = \mathbf{0,25}$

- Заохочення довгострокового меценатства

- Громадяни та юридичні особи, що уклали з НДО контракт про надання фінансової допомоги протягом понад чотирьох років, отримують додаткові податкові пільги (Угорщина)

Стимулювання фінансової підтримки НПО в Україні та країнах Східної Європи (пільги в оподаткуванні фізичних і юридичних осіб)

Зменшення оподаткованого доходу, %

Зменшення оподаткованого прибутку, %

* - податковий кредит

Перелік дискусійних питань

- Доцільність запровадження єдиної класифікації неприбуткових організацій на організації суспільної користі та організації взаємної користі
- Доцільність та етапи скорочення пільг для окремих НПО (УТОГ/УТОС, організації/підприємства інвалідів тощо) та відмови від прямого бюджетного фінансування НПО
- Напрями підвищення прозорості конкурсів на залучення бюджетних коштів для фінансування соціальних послуг
- Шляхи підвищення фінансової спроможності НПО
- Доцільність створення Єдиного реєстру постачальників соціальних послуг
- Механізми підвищення кадрової спроможності НПО
- Способи впровадження стандартів соціальних послуг
- Доцільність звуження переліку видів діяльності по наданню соціальних послуг, які підлягають ліцензуванню
- Напрями підвищення ефективності державного контролю/контролю органів самоврядування у сфері надання соціальних послуг